

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO   BỘ VĂN HÓA, THỂ THAO VÀ DU LỊCH

VIỆN VĂN HÓA NGHỆ THUẬT VIỆT NAM

Lê Cao Thắng

**HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC GIÁ TRỊ VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG
CHO SINH VIÊN HIỆN NAY
(QUA KHẢO SÁT MỘT SỐ TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở HÀ NỘI)**

Chuyên ngành   : Văn hóa học

Mã số   : 62 31 06 40

LUẬN ÁN TIẾN SĨ VĂN HÓA HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS NGUYỄN DUY BẮC

Hà Nội - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận án là do tôi viết và chưa công bố. Các cứ liệu nêu ra trong luận án là trung thực, khách quan. Tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm về lời cam đoan của mình.

Hà Nội, ngày tháng năm 2013

Nghiên cứu sinh

Lê Cao Thắng

MỤC LỤC

	Trang
Lời cam đoan	2
Mục lục	3
Danh mục các ký hiệu, các chữ viết tắt	4
Danh mục các bảng	5
MỞ ĐẦU	6
Chương 1: NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VỀ GIÁ TRỊ VÀ GIÁ TRỊ VĂN HOÁ TRUYỀN THỐNG CỦA DÂN TỘC	16
1.1. Quan niệm về giá trị và giá trị văn hoá	16
1.2. Truyền thống dân tộc và các giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc Việt Nam	25
1.3. Giáo dục các giá trị văn hoá truyền thống cho sinh viên Việt Nam	38
Chương 2: THỰC TRẠNG HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC CÁC GIÁ TRỊ VĂN HÓA TRUYỀN THỐNG CHO SINH VIÊN HIỆN NAY	54
2.1. Các nhân tố tác động đến việc giáo dục giá trị văn hóa truyền thống cho sinh viên hiện nay	54
2.2. Thực trạng hoạt động của các chủ thể giáo dục trong công tác giáo dục giá trị văn hóa truyền thống cho sinh viên	62
2.3. Về ý thức, thái độ của sinh viên trong việc kế thừa và phát huy giá trị văn hóa truyền thống	98
Chương 3: PHƯƠNG HƯỚNG VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ GIÁO DỤC GIÁ TRỊ VĂN HOÁ TRUYỀN THỐNG CHO SINH VIÊN HIỆN NAY	130
3.1. Dự báo tình hình sinh viên trong thời gian tới	130
3.2. Phương hướng giáo dục giá trị văn hoá truyền thống cho sinh viên trong thời gian tới	136
3.3. Một số giải pháp cơ bản nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục giá trị văn hóa truyền thống cho sinh viên hiện nay	143
KẾT LUẬN	173
DANH MỤC CÔNG TRÌNH CỦA TÁC GIẢ	176
TÀI LIỆU THAM KHẢO	177
PHỤ LỤC	185

DANH MỤC CÁC KÝ HIỆU, CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BCH	:	Ban Chấp hành
CLB	:	Câu lạc bộ
CNH, HĐH	:	Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
CNTB	:	Chủ nghĩa tư bản
CNXH	:	Chủ nghĩa xã hội
ĐH	:	Đại hội
KTX	:	Ký túc xá
KT-XH	:	Kinh tế - xã hội
SV	:	Sinh viên
TBCN	:	Tư bản chủ nghĩa
TNTN	:	Thanh niên tình nguyện
TNXH	:	Tệ nạn xã hội
TTCKCM	:	Tuyên truyền ca khúc cách mạng
XHCN	:	Xã hội chủ nghĩa

DANH MỤC CÁC BẢNG

	Trang
<i>Bảng 1:</i> Tỷ trọng đầu tư cho giáo dục trong tổng chi ngân sách Nhà nước	64
<i>Bảng 2:</i> Tần suất tổ chức các hoạt động văn hóa trong trường có liên quan đến giáo dục giá trị văn hóa truyền thống cho sinh viên	81
<i>Bảng 3:</i> Các hoạt động nhà trường đã tổ chức	82
<i>Bảng 4:</i> Vai trò của gia đình trong việc giáo dục sinh viên	96
<i>Bảng 5:</i> Số liệu về công tác phát triển đảng viên mới là sinh viên (từ 1998 đến 2011)	99
<i>Bảng 6:</i> Thống kê kết quả học tập của sinh viên loại xuất sắc, giỏi, khá, trung bình khá	103
<i>Bảng 7:</i> Số liệu tổng hợp kết quả giải thưởng “Sinh viên nghiên cứu khoa học” của Bộ Giáo dục và Đào tạo	104
<i>Bảng 8:</i> Những đức tính tốt của sinh viên hiện nay được biểu hiện	111
<i>Bảng 9:</i> Thống kê về kỷ luật sinh viên vì phạm tội, ma túy, tệ nạn xã hội	122

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Xã hội càng phát triển hiện đại, con người càng phải hiểu sâu những giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc mình. Bởi lẽ sức sống của một dân tộc chính là nhờ các yếu tố nội sinh, trong đó những giá trị văn hoá truyền thống là yếu tố nội sinh quan trọng nhất, một động lực thúc đẩy sự phát triển KT-XH không chỉ trong hiện tại mà cả tương lai. Đặc biệt trong bối cảnh toàn cầu hoá và hội nhập quốc tế hiện nay thì vấn đề giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống càng trở nên bức thiết.

Lịch sử dân tộc Việt Nam đã để lại nhiều truyền thống vô cùng quý giá. Đó là truyền thống yêu nước; truyền thống đoàn kết cộng đồng; truyền thống nhân ái, khoan dung; truyền thống hiếu học “tôn sư trọng đạo” và nhiều truyền thống tốt đẹp khác. Những giá trị văn hóa truyền thống quý giá của dân tộc đã tạo nên bản sắc văn hoá Việt Nam. Nhờ các giá trị văn hóa truyền thống mà dân tộc Việt Nam đã luôn đứng vững và trường tồn trong suốt chiều dài lịch sử. Những giá trị văn hoá truyền thống của dân tộc cần được giáo dục, được truyền bá sâu rộng trong xã hội.

Tính đến năm học 2011 - 2012 cả nước có 419 trường đại học và cao đẳng với tổng số hơn 2,2 triệu sinh viên. Đây là nguồn nhân lực quý giá của đất nước bởi sinh viên là những người có tri thức, trẻ trung, năng động, nhiệt tình và có hoài bão lớn. Lực lượng này có ảnh hưởng trực tiếp và sâu sắc đến sự phát triển KT-XH của đất nước trước mắt cũng như lâu dài.

Do đặc điểm tâm lý lứa tuổi, thanh niên sinh viên rất nhạy cảm với cái mới, cái tiến bộ, chịu ảnh hưởng mạnh mẽ của những tác động từ bên ngoài. Bởi vậy những thay đổi về kinh tế, chính trị, văn hoá, xã hội ở nước ta trong những năm qua, nhất là quá trình chuyển sang nền kinh tế thị trường, mở cửa hội nhập quốc tế, đã tạo nên những biến động trong đời sống tinh thần thế hệ trẻ.

Tuy nhiên, trong quá trình phát triển của nền kinh tế thị trường đã nảy sinh những ảnh hưởng tiêu cực đến một bộ phận không nhỏ người dân, trong đó có sinh viên, làm thay đổi các quan điểm của họ về giá trị truyền thống của dân tộc: “Tệ sùng bái nước ngoài, coi thường giá trị văn hoá dân tộc, chạy theo lối sống thực dụng, cá nhân vị kỷ, đang gây hại đến thuần phong mỹ tục của dân tộc đang diễn ra trong xã hội ta hiện nay” [35, tr.15]. Trong những năm gần đây trong một bộ phận thế hệ trẻ đã nổi lên hiện tượng đáng lo ngại là sự sa sút về phẩm chất, đạo đức, chạy theo những giá trị vật chất đơn thuần, tư tưởng sùng bái nước ngoài, coi thường hoặc lãng quên các giá trị truyền thống của dân tộc. Trong một bộ phận thế hệ trẻ cũng đã xuất hiện quan niệm dân tộc hẹp hòi, chia rẽ khối đoàn kết dân tộc. Nguy hiểm hơn, một số thế lực xấu, thù địch ở nước ngoài đã lợi dụng toàn cầu hóa làm công cụ để truyền bá, áp đặt văn hóa, tư tưởng của họ, thực hiện âm mưu chiến lược "diễn biến hòa bình" mà đối tượng chúng nhắm vào đầu tiên là thế hệ, trẻ nhất là học sinh, sinh viên. Những thay đổi đáng lo ngại trong thế hệ trẻ có phần do mặt trái của toàn cầu hóa, nhưng cơ bản là do những yếu kém của chúng ta trong việc giáo dục các giá trị văn hóa truyền thống và cách mạng cho hệ trẻ chưa tương xứng với yêu cầu của sự nghiệp cách mạng.

Trước tình hình này, việc giáo dục các giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp của dân tộc cho sinh viên cần được đặt ra một cách cấp thiết. Chọn vấn đề **“Hoạt động giáo dục giá trị văn hoá truyền thống cho sinh viên hiện nay (qua khảo sát một số trường đại học ở Hà Nội)”** làm đề tài luận án, chúng tôi hy vọng sẽ góp phần làm sáng tỏ hơn những vấn đề lý luận về giá trị, giá trị văn hoá, về các giá trị văn hóa truyền thống và bản sắc văn hoá dân tộc Việt Nam, về thực trạng và giải pháp đẩy mạnh các hoạt động giáo dục các giá trị văn hóa truyền thống nhằm hình thành và hoàn thiện phẩm chất, đức tính tốt đẹp cho sinh viên nước ta trong bối cảnh đẩy mạnh CNH, HĐH và hội nhập quốc tế hiện nay.

2. Tình hình nghiên cứu có liên quan đến đề tài

Vấn đề giữ gìn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc, giáo dục lịch sử văn hóa và giá trị văn hoá truyền thống dân tộc cho thế hệ trẻ là vấn đề được Đảng, Nhà nước và xã hội ta rất quan tâm. Có nhiều công trình nghiên cứu của các tác giả đi trước đã đề cập đến, ở các mức độ khác nhau, vấn đề mà đề tài luận án nghiên cứu:

Thứ nhất, nghiên cứu về giá trị, giá trị văn hóa, về các giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam. Các công trình của Trần Văn Giàu: *Giá trị tinh thần truyền thống của dân tộc Việt Nam* (1980); Phan Huy Lê - Vũ Minh Giang: *Các giá trị truyền thống và con người Việt Nam hiện nay* (1994, 1996); Huỳnh Khải Vinh: *Giá trị văn hóa truyền thống* (2000); Hoàng Vinh: *Những vấn đề văn hóa trong lịch sử truyền thống dân tộc Việt Nam* (2002); Hồ Sĩ Quý: *Về giá trị và giá trị châu Á* (2005) v.v.. đã nêu rõ các quan niệm về “giá trị”, “giá trị văn hóa”, “giá trị xã hội”, “bảng giá trị”, “hệ thống giá trị”, “chuẩn giá trị văn hóa”... Theo các tác giả, có các giá trị truyền thống và các giá trị mới hình thành do những điều kiện kinh tế - chính trị mới chi phối. Đối lập với “giá trị” là “phản giá trị” - đi ngược lại các giá trị văn hóa, phản lại các giá trị chân, thiện, mỹ. Các công trình nói trên cũng đã phân tích lịch sử quá trình hình thành, phát triển và nội dung các giá trị văn hóa tinh thần của dân tộc Việt Nam trong mối quan hệ với bản sắc văn hóa dân tộc, chỉ rõ các mặt tích cực cần kế thừa, phát huy và mặt hạn chế, lỗi thời cần khắc phục, xóa bỏ.

Thứ hai, nghiên cứu khai thác các giá trị văn hóa truyền thống trong bối cảnh đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước; phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và chủ động hội nhập kinh tế quốc tế. Các công trình của Phan Huy Lê - Vũ Minh Giang: *Các giá trị truyền thống và con người Việt Nam hiện nay* (1994, 1996); Nguyễn Trọng Chuẩn - Nguyễn Văn Huyền: *Giá trị truyền thống trước thách thức của toàn cầu hóa* (2002); Ngô Đức Thịnh

(chủ biên): *Bảo tồn, làm giàu và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam trong đổi mới và hội nhập* (2010); Cù Huy Chử: *Kế thừa giá trị truyền thống văn hoá dân tộc trong xây dựng nền văn hoá nghệ thuật Việt Nam* (1995); Đỗ Huy: *Xây dựng môi trường văn hoá ở nước ta hiện nay từ góc nhìn giá trị học* (2001); Nguyễn Duy Bắc: *Sự biến đổi các giá trị văn hóa trong bối cảnh xây dựng nền kinh tế thị trường ở Việt Nam* (2008); Nguyễn Văn Lý: *Kế thừa và đổi mới các giá trị đạo đức truyền thống trong quá trình chuyển sang nền kinh tế thị trường ở Việt Nam hiện nay* (2000); Võ Văn Thắng: *Kế thừa và phát huy các giá trị văn hoá truyền thống trong việc xây dựng lối sống ở Việt Nam hiện nay* (2005)... đã phân tích sâu sắc các giá trị văn hóa truyền thống dân tộc, chỉ rõ các thời cơ và thách thức của nó trong bối cảnh toàn cầu hóa hội nhập kinh tế quốc tế, xây dựng nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa hiện nay.

Thứ ba, nghiên cứu về giáo dục giá trị văn hóa truyền thống dân tộc nhằm xây dựng lối sống văn hoá cho thanh niên, sinh viên. Các công trình của Lê Thị Hoài Thanh: *Quan hệ biện chứng giữa truyền thống và hiện đại trong giáo dục đạo đức cho thanh niên Việt Nam hiện nay* (2003); Đặng Quang Thành: *Xây dựng lối sống có văn hoá cho thanh niên thành phố Hồ Chí Minh trong công cuộc đổi mới theo định hướng xã hội chủ nghĩa* (2005); Nguyễn Thị Phương Hồng: *Phát huy tính tích cực của thanh niên, học sinh, sinh viên nhằm đáp ứng sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước* (1996); Nguyễn Đình Đức: *Những yếu tố khách quan và chủ quan tác động đến tư tưởng chính trị của sinh viên - thực trạng và giải pháp* (1996); Hà Văn Phan: *Tìm hiểu thực trạng, phương hướng và những giải pháp giáo dục nhân cách cho sinh viên các trường đại học, cao đẳng trong điều kiện hiện nay* (2000)... đã tập trung phân tích đặc điểm, những nhân tố tác động đến chính trị tư tưởng, đạo đức lối sống của thanh niên, sinh viên, đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả giáo dục sinh viên, xây dựng môi trường văn hoá trong các trường đại học, cao đẳng.

Thứ tư, nghiên cứu xây dựng đạo đức, lối sống và đời sống văn hoá lành mạnh ở thủ đô Hà Nội nói chung và ở các trường đại học ở Hà Nội nói riêng. Các công trình của Nguyễn Viết Chúc: Xây dựng tư tưởng, đạo đức, lối sống và đời sống văn hoá ở Thủ đô Hà Nội trong thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước (2001); Ban cán sự Đảng Đại học Hà Nội: Vai trò lãnh đạo của Đảng trong xây dựng môi trường văn hoá ở các trường đại học, cao đẳng Hà Nội (2001); Nguyễn Xuân Phương: Vai trò của trí thức Thủ đô Hà Nội trong sự nghiệp công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước (2004)... đã đề cập đến tầm quan trọng và sự cần thiết của việc xây dựng tư tưởng, đạo đức, lối sống và đời sống văn hoá ở Thủ đô Hà Nội, phân tích xu hướng phát triển của đội ngũ trí thức Thủ đô Hà Nội trong quá trình đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước và những vấn đề đặt ra cần giải quyết.

Mặc dù các vấn đề có liên quan đến đề tài khá phong phú nhưng cho đến nay vẫn còn chưa có công trình nào tập trung nghiên cứu ***“Hoạt động giáo dục giá trị văn hoá truyền thống cho sinh viên hiện nay (qua khảo sát một số trường đại học ở Hà Nội)”***. Việc nghiên cứu thực trạng đời sống văn hoá tinh thần của sinh viên và giáo dục các giá trị văn hoá truyền thống tốt đẹp cho thanh niên, đặc biệt là sinh viên vẫn còn là một khoảng trống. Các công trình nói trên mới chỉ tập trung vào việc xác định giá trị của văn hóa truyền thống nói chung, chưa cho thấy rõ mối liên hệ cụ thể giữa văn hóa truyền thống với sự phát triển của sinh viên hiện nay; chưa chỉ ra được các giải pháp nhìn từ góc độ nhu cầu phát triển của học sinh sinh viên, về mối quan hệ chặt chẽ giữa văn hóa truyền thống với thế hệ trẻ hôm nay; thiếu những đề xuất mang tính kỹ thuật, các mô hình thực hành nhằm chuyển giao giá trị văn hóa truyền thống đến sinh viên.